

UNIVERZITET U BEOGRADU

Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja

ZAVRŠNI RAD

Kandidat:

Miloš Miljkovac

Mentor:

van. prof. dr Sanja Mandarić

Beograd, 2017.

UNIVERZITET U BEOGRADU

Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja

ZAVRŠNI RAD

Terminološka analiza kretnih struktura u sportskom plesu

Kandidat:

Miloš Miljkovac

Mentor: van. prof. dr Sanja Mandarić

---

2. Član: doc. dr Lidija Moskovljević

---

3. Član: doc. dr Milinko Dabović

Mišljenje o radu:

Beograd, 2017.

Sažetak

Sportski ples kao relativno mlada sportska grana, nema jasno definisanu terminologiju na srpskom jeziku. Shodno tome cilj rada je terminološki opis osnovnih i izvedenih elemenata latino-američkih i standardnih plesova na maternjem jeziku. U radu je opisan nastanak, podela i razvoj plesova kroz vreme, kao i faktori koji su usloveli podelu. Definisan je nastanak sportskog plesa kao i njegova podela na latino-američke i standardne plesove. Pored navedenog, u radu je posebna pažnja posvećena terminologiji. Terminološki su prevedeni i opisani karakteristični plesni elementi na maternji jezik, korišćenjem strane stručne literature, na osnovu dugogodišnjeg plesnog iskustva, kao i primenom stručne terminologije na srpskom jeziku iz srodnih sportskih grana. Analizom i primenom sakupljenih pojmova, elemenata plesa, plesnog znanja i iskustva, detaljno je prikazana terminološka analiza kretne strukture plesa Ča-ča-ča iz grupe latino-američkih plesova, kao primer terminologije „našeg“ govornog područja. Shodno navedenom, zaključuje se da je kroz terminološku analizu kretnih struktura neophodno korišćenje tuđica u cilju očuvanja autentičnosti plesnih elemenata, a da je njihov terminološki opis na maternjem jeziku moguć.

Ključne reči: sportski ples, kretne strukture, terminologija, anglicizmi, latino-američki plesovi, standardni plesovi, analiza.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Teorijski okvir rada.....	3
2.1. Definisane osnovnih pojmova	3
2.1.1. Plesovi.....	3
2.1.2. Sportski ples.....	5
2.1.2.1. Latino-američki plesovi	6
2.1.2.2. Standardni plesovi	8
2.1.3. Terminologija.....	10
3. Predmet i cilj rada	13
4. Terminološka analiza kretnih struktura u sportskom plesu.....	13
4.1. Osnovni terminološki elementi - pozicije, stavovi i pokreti u sportskom plesu	13
4.1.1. Držanje tela u sportskom plesu.....	13
4.1.2. Stavovi i pokreti nogu	16
4.1.3. Držanje, osnovni položaji i pokreti ruku u sportskom plesu.....	19
4.1.4. Okreti	21
4.1.5. Pravac i smer kretanja.....	24
4.1.6. Pozicije partnera u sportskom plesu.....	27
4.2. Terminološki opis kretne strukture u sportskom plesu.....	32
5. Zaključak.....	36
6. Literatura.....	38

1. Uvod

Otkad ljudska zajednica postoji, čovek je imao potrebu da na različite načine izražava osećanja, komunicira i on je te svoje potrebe izražavao plesom. To je najstariji vid izražavanja čoveka pokretom koji se vremenom razvijao. Ples je oduvek karakterisala težnja za stalnim usavršavanjem i upravo ta stvaralačka energija i večita želja za stvaranjem novih plesnih oblika jeste njegova odlika. Prolazeći kroz razne epohe razvoja, ples se razvijao, menjao u različite forme ali jedna se posebno istakla svojom atraktivnošću i ušla u svet sporta, a to je sportski ples.

Sa sve većim interesovanjem za sport i rasprostranjenom upotrebom engleskog jezika, javlja se potreba za proširivanjem vokabulara iz ove oblasti i u srpskom jeziku. Tokom XX i XXI veka, došlo je do širenja upotrebe engleskog jezika u raznim sferama života pa tako i u sportu. Zajedno sa razvojem tehnologije i medija, u istom periodu došlo je i do povećanog interesovanja za sport kao vid održavanja takmičarskog duha ne samo unutar nacija, već i među njima. Sve veći broj raznovrsnih medijski praćenih sportskih takmičenja na globalnom nivou, doveo je do popularizacije različitih sportova. Nastala je i potreba za uvođenjem adekvatne sportske terminologije u jezike nacija, tako je slučaj i u srpskom jeziku, u sportskom plesu. Kako su se ples i plesni stilovi razvili, i kako nastavljaju sa razvojem, u različito vreme i različitim kulturama, najbolje se prati putem naučnih radova na tu temu.

U današnje vreme kada se u srpskom jeziku koriste tuđice, posebno iz engleskog govornog područja, neophodno je, ukoliko ta mogućnost postoji, vratiti se svojim korenima i primenjivati maternje reči i termine. Većina (naprednih, izučenih) sportskih grana poseduje terminologiju koja je međunarodno priznata, ali isto tako ima termine iz svog govornog područja, kao na primer gimnastika. Iako anglicizmi imaju termine koji možda preciznije objašnjavaju pojedine pokrete i figure, neophodno je da se istražuje određena oblast, u ovom slučaju sportski ples, kako bi mogla da se naučno prezentuje u Srbiji i kako bi više dobila na značaju kao sportska grana i stručna oblast. Takođe treba povesti računa o poreklu terminologije i njene autentičnosti u cilju prepoznavanja i svestranosti određenih termina.

U radu će biti detaljno analizirani terminološki pojmovi iz oblasti sportskog plesa i prezentovani na maternjem jeziku u cilju očuvanja jezika, i doprinosa srpskoj plesnoj terminologiji, mogućnosti primene i razvoja terminologije na srpskom jeziku u plesu kao u ostalim, srodnim sportskim granama.

2. Teorijski okvir rada

2.1. Definisanje osnovnih pojmova

2.1.1. Plesovi

Od nastanka čoveka, prvih civilizacija, uređenih društava i država ljudi su plesali. Magazinović (1951) navodi da ljudi znaju za ples od kako čovečanstvo pamti za sebe, kao i da se njegovo prisustvo prožimalo („osećalo“) kroz sve stupnjeve civilizacije i kulturni život ljudi. Potreba za plesom je bila različita, a svako vremensko razdoblje je negovalo svoj način plesanja. Tako je ples kod naroda starih kultura bio obrednog karaktera (Jocić, 1999). Renesansa donosi poletnije plesove koji su se izvodili i na sceni i u dvorovima na zabavama. Moderniji plesovi novog veka prelaze iz balskih dvorova u dvorane, pleše se iz zabave, a zbog popularnosti ples poprima i takmičarski karakter. Dok plesovi savremenog doba ruše sve barijere, pleše se uz najrazličitije žanrove muzike i ritmove, iznova nastaju novi plesovi i različiti stilovi jednog plesa, pleše se svuda.

Plesovi su živa materija. Stalno „idu u korak sa vremenom“. Jedan ples se može sagledati iz nekoliko uglova, ima višestruko značenje, funkciju i upotrebu. Stalno se stvaraju novi plesovi, usavršavaju se i usložnjavaju. Glavni razlog evolucije plesa leži u samoj prirodi plesa. Prema zvaničom sajtu Međunarodne federacije sportskog plesa (World DanceSport Federation – WDSF) dvoranski ples nije aktivnost odsečena od sveta, već je živa materija na koju utiču okolni događaji, osetljiv je na promene koje se dešavaju oko njega. Promena mode, ratovi, mogućnosti putovanja naroda u druge države, društvenih previranja, popularnost filma i muzičke industrije, svi ovi faktori imaju uticaj na plesnu scenu i ples.

Upravo je sam razvitak plesova kroz vreme dao i jednu od najprihvatljivijih podela plesova, podelu plesova kroz vekove. Magazinović (1951) navodi sledeću podelu plesova kroz vekove:

- Plesovi u starom veku,
- Plesovi u srednjem veku,

- Novi vek.

Početak novog veka jasno se izdvajaju tri vrste plesa od kojih svaka pojedinačno dalje stvara novu poddelu plesa. Prema Jociću (1999) te tri vrste plesa su narodni, društveni i umetnički ples. Podela plesova savremenog doba se ogleda kroz ove tri vrste plesova. S obzirom, da je društvene plesove moguće podeliti na više vremenskih epoha, u radu će se posebna pažnja posvetiti društvenim plesovima XX veka.

U XX veku zbog svoje velike popularnosti i masovnog karaktera društveni - dvoranski plesovi se stilizuju, prilagođavaju se masi i dodaju im se odlike narodnih plesova. U do tada vodećim „evropskim“ plesovima primat preuzimaju plesovi sa američkog kontinenta, kako severnog tako i južnog dela kontinenta. Novi, zanimljivi, uzbudljivi, poletni ritmovi se standardizuju da bi se prilagodili evropskom čoveku, a zbog svoje masovnosti i pre svega popularnosti poprimaju i takmičarski karakter.¹

U zavisnosti od vremena i mesta nastanka određenog plesa, cilja njegove primene, plesovi XX veka moguće je podeliti prema Jociću (1999) na četiri grupe:

- Standardni plesovi - Bečki valcer, Engleski valcer, Tango itd.
- Severno-američki plesovi – Fokstrot, Tvist, Rok, Čarlston itd.
- Latino-američki plesovi – Begin, Mambo, Bolero, Karioka, Samba itd.
- Moderni plesovi – Bugi, Brejkdens, Rokenrol, Rep itd.

Specifična vrsta plesa, koja se izdvojila i poprimila takmičarski karakter zbog popularnosti i atraktivnosti, a osnovu ima u već iznetim plesovima, jeste sportski ples.

---

¹ Tako je jedan ples, na primer Samba, nacionalni ples Brazila (Narodni ples), takmičarski ples u okviru Sportskog plesa, a pleše se i rekreativno, kao i na zabavama.

2.1.2. Sportski ples

Sportski ples je takmičarska aktivnost, spada u polistrukturinu granu sporta u kojoj sportski rezultat prvenstveno zavisi od samog sportiste ili sportista. Prikazivanje fizičkih veština pomoću kojih istovremeno mogu da se izraze „sirova” energija i elegantni pokreti umetničke forme. Sportski ples oslikava besprekornu ravnotežu, kontrolu nad mišićima, eleganciju, ritam i brzinu pokreta. Nastao je pedesetih godina dvadesetog veka, kada su engleski učitelji plesa najpopularnije društvene - dvoranske plesove krenuli da standardizuju i oblikuju u takmičarsku aktivnost. U tu svrhu napisan je i nastavni plan koji je bio deo procesa usmerenog na stvaranje temelja društvenog plesanja u Velikoj Britaniji, a potom i sportskog plesa u današnjem obliku. Takođe, prema zvaničnom sajtu Međunarodne federacije sportskog plesa, britanski nastavnici plesa definišu norme „engleskog“ stila za najpopularnije dvoranske plesove.

Prema Katarinčić (2011), sportski plesovi se međusobno nazivaju *ballroom* ili internacionalni plesovi. Na području anglosaksonskih jezika termin *ballroom* danas objedinjuje i pokriva područja donekle formalizovanog svojevrsnog društvenog stila partnerskog plesanja i takmičarske plesove. U prevodu sa engleskog jezika *ballroom* je plesna dvorana. Reč je najverovatnije izvedena iz termina koji je označavao mesto za plesanje - dvoranski plesovi. Ovi plesovi označavaju engleski stil takmičarskog plesa (*English style of competitive dancing*). Postoji još i američki stil (*American style of competitive ballroom dancing*) koji se deli na „ritmične“ (*Rhythm*) plesove to su: Ča-ča-ča, Rumba, Sving, Bolero i Mambo. Drugu grupu „klizećih“ (*Smooth*) plesova čine Valcer, Tango, Fokstrot i Bečki valcer. U ovoj podeli radi se o najučestalijoj i najistaknutijoj razlici unutar internacionalnih krugova dvoranskih plesova.

Prema Međunarodnoj federaciji sportskog plesa, dvoranski plesovi su podeljeni u tri kategorije:

1. Standardni stil plesanja – još je poznat kao „moderan“ i „moderan dvoranski“ ples. Ovaj stil obuhvata plesove Engleski valcer, Bečki valcer, Tango, Sloufoks i Kvikstep.
2. Latino-američki stil plesanja – često se naziva samo „latino”. Ovaj stil plesanja obuhvata sledeće plesove Sambu, Ča-ča-ča, Rumbu, Paso doble i Džajv.

3. Plesne sekvence (*Sequence dance*) – manje poznate pod nazivom „*Processional Dances*“. U Australiji ovi plesovi često su podeljeni na „*New Vogue Sequence Dances*“ i „*English Old Time Sequence Dances*“.

Prema takmičarskom pravilniku plesnog saveza Srbije (PSS), koji je član Međunarodne federacije sportskog plesa, postoji podela u odnosu na kvalitet takmičara. Oni se prema kategorijama dele u takmičare početnog nivoa (prva liga), takmičare naprednog nivoa (super liga) za latino-američke i standardne plesove kao i plesne discipline iz grupe savremenog plesa. Za potrebe ovog rada biće predstavljena takmičenja naprednog nivoa za latino-američke i standardne plesove. Prema plesnom savezu Srbije discipline su sledeće:

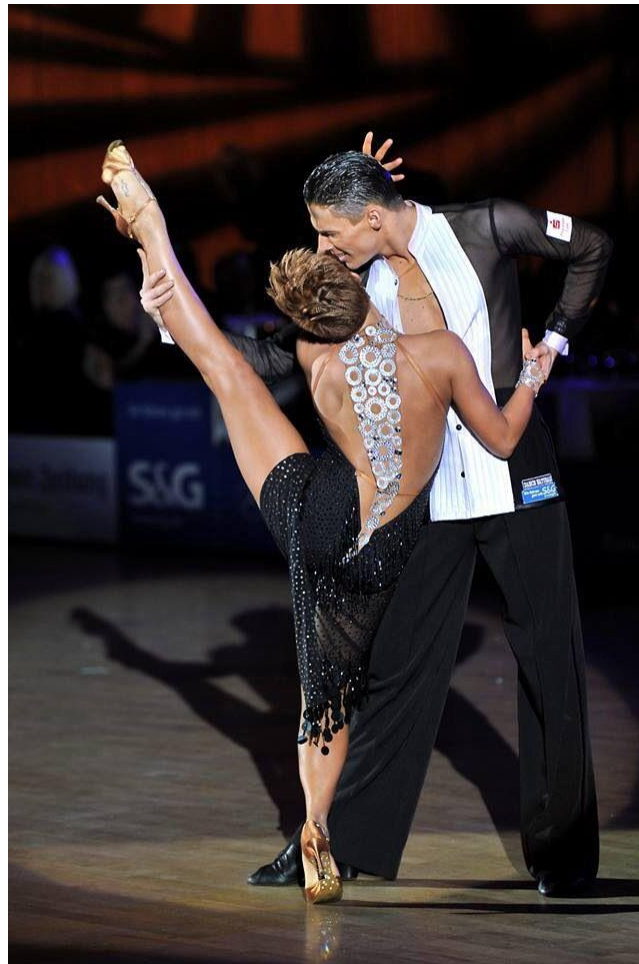
1. Standardni plesovi (ST),
2. Latino-američki plesovi (LA),
3. Kombinacija 10 plesova (pet standardnih i pet latino-američkih plesova),
4. Formacijski plesovi (za standardne i latino-američke plesove),
5. Šoudens u paru (za standardne i latino-američke plesove),
6. Šoudens solo za latino-američke plesove,
7. Šoudens za formacije i grupe za latino-američke plesove,
8. Šoudens za formacije i grupe za standardne plesove,
9. Tim meč (za standardne i latino-američke plesove).

Pet standardnih i pet latino-američkih plesova čine osnov sportskog plesa. Svaki od ovih plesova se izvodi na tačno propisanu muziku, kao i ritam i tempo te muzike. Plesači prikazuju ne samo odgovarajuću tehniku plesa, već i držanje tela, snagu (*floor craft*) i ostale kriterijume koji odražavaju kvalitet njihovog plesanja. Takođe je propisana i plesna garderoba i obuća u kojoj se plesači takmiče.

2.1.2.1. *Latino-američki plesovi*

Latino-američki plesovi su stil i disciplina sportskog plesa. Pet latino-američkih plesova su Samba (*Samba*), Ča-ča-ča (*Cha-cha-cha*), Rumba (*Rumba*), Paso Doble (*Paso Doble*) i Džajv (*Jive*). Prva tri plesa vode poreklo iz Latinske Amerike. Paso Doble je španski ples, dok je Džajv

potekao sa severnoameričkog kontinenta i kulture. Svaki od njih ima svoje prepoznatljive osobine, ali se poklapaju u izražajnosti, intenzitetu i energiji. Ovi plesovi su „živahni”, temperamentni i brzi, a ono što ih čini senzualnim i zavodljivim je karakterističan rad kukovima koji je ujedno i odlika latino-američkih plesova (Miljkovac, 2015). Svaki od ovih plesova nosi za sobom određen karakter, „priču” i raspoloženje koji su sastavni deo plesa (Slika 1.).

Slika 1. Latino-američki plesovi

Samba je ples koji potiče iz Brazila, njen karakter oslikava raspoloženje karnevala u Rio de Ženeiru, kao što su radost i uzbuđenost. Prema takmičarskim pravilima pleše se u dvočetvrtinskom taktu, a tempo muzike je u rasponu od 50 do 52 takta u minuti (Larid, 2002). Progresivan je ples koji se prvi pleše na takmičarskom podijumu. Karakteristični pokreti za Sambu su „*bounce*” akcija koja podrazumeva naizmenično ponavljanje uspona i spona, kroz opružanje i savijanje u zglobu kolena, kao i kontrakcije stomačnih mišića.

Ples koji je potekao sa Kariba, čiji karakter oslikava drskost i razigranost jeste Ča-ča-ča. Tema ovog plesa je zavođenje partnera (Larid, 2002). Prema Jociću (1999) karakteristika ovog plesa su pre svega opružena kolena, koja za vreme prenosa težišta tela sa jedne na drugu nogu ostaju sve vreme u položaju ekstenzije. Ča-ča-ča se pleše u četvoročetvrtinskom taktu, a tempo izvođenja ovog plesa je od 30 do 31 takt u minuti, na takmičenju se izvodi odmah posle Sambe.

Treći po redu ples koji se izvodi na takmičarskom podijumu jeste Rumba. Ovaj ples oslikava ljubavnu priču muškarca i žene, koji svojim plesanjem iskazuju senzualnost (Larid, 2002). Pleše se u četvoročetvrtinskom taktu, tempo je od 26 do 28 taktova u minuti. Prema Jociću (1999) kao i za ples Ča-ča-ča, jedna od osnovnih karakteristika plesanja Rumbe su opružena kolena tokom prenosa težine tela sa jedne na drugu nogu.

Ples španskog porekla, koji oslikava koridu je Paso Doble. Tokom plesanja plesač je „u ulozi” matadora, a plesačica simbolizuje plašt. Karakter i raspoloženje plesa oslikavaju intenzivnost, fokus i dramatičnost (Larid, 2002). Pleše se u dvočetvrtinskom taktu sa tempom od 62 takta u minuti. Prema Jociću (1999) karakteristika izvođenja plesa je u pozicijama, odnosno figurama koje plesači izvode. Na takmičenju Paso dobre se pleše kao četvrti ples.

Kao poslednji ples u disciplini latino-američkih plesova koji se pleše na takmičarskom podijumu jeste Džajv. Predstavlja najintenzivniji ples od svih pet latino-američkih plesova. Pleše se u četvoročetvrtinskom taktu, tempo izvođenja je 44 takta u minuti. Prema Leridu (2003) Džajv je skokovit i razigran ples, a oslikava ozareno i živahno raspoloženje.

2.1.2.2. *Standardni plesovi*

Standardni plesovi su stil i disciplina sportskog plesa. Pet standardnih plesova čine Engleski valcer (*Waltz*), Tango (*Tango*), Bečki valcer (*Viennese waltz*), Slou foks (*Slow fox*) i Kvik step (*Quick step*). Standardni plesovi su formalniji od latino-američkih, predstavljaju svet aristokratije, tradicije i strasti. Karakteristično za ovu grupu plesova su odmereni pokreti, koji treba da se plešu sliveno i tačno. Jedna od odlika ovih plesova je hladnokrvan engleski temperament. Standardni plesovi su progresivni i plešu se po plesnom krugu suprotno od smera kazaljke na satu. Svaki od pet standardnih plesova izražava svoj specifičan karakter (Slika 2.).

Slika 2. Standardni plesovi

Ples koji se na takmičenju izvodi prvi po redu od pet standardnih plesova je Engleski valcer². Pleše se u tročetvrtinskom taktu, tempo izvođenja plesa je od 30 do 32 takta u minuti. Karakteriše ga sentimentalnost i romantičnost. Prema Jociću (1999) prilikom plesanja izražen je klizajući talasast korak, koji se postiže karakterističnim položajem stopala koja se tokom kretanja nalaze naizmenično celom površinom na tlu ili u usponu (na prednjem delu stopala).

Nakon Engleskog valcera, na takmičarskom podijumu se pleše Tango. Tango je ples čija je postojbina Argentina. Iako spada u grupu latino-američkih plesova, za potrebe sportskog plesa je standardizovan i pleše se u disciplini standardnih plesova. Takt u kome se „izvodi” ovaj ples je dvočetvrtinski, dok je tempo 33 takta u minuti. Tango je emotivan ples dvoje zaljubljenih. Karakterističan je klizeći korak tokom plesanja.

„Kralj” plesnih dvorana XIX veka, pri čijem se izvođenju plesni parovi rotiraju po kružnoj putanji u prostoru je Bečki valcer. Ovaj dinamičan ples je osvojio salone i balove kao prvi okretni ples. Karakteristično za jedan od najomiljenijih plesova XIX veka jesu relativno prosti koraci ali

---

² Engleski učitelji plesa i koreografi oko 1934. godine, obrađuju i standardizuju korake i plesne figure valcera u engleski valcer dijagonal, koji kasnije dobija naziv, po kojem se i danas pleše svuda u svetu, engleski valcer (Jocić, 1999).

tehnički zahtevni. Ono što je takođe popularizovalo ovaj ples jeste njegova muzika. Bečki valcer se pleše u tročetvrtinskom taktu, tempo muzike je 60 taktova u minuti, a pleše se kao treći po redu na takmičarskom podijumu.

Ples koji tokom izvođenja simulira putanju kretanja talasa je Slou foks. Ovaj ples nastao je iz Fokstrota, plesa koji spada u grupu severno-američkih plesova. Kao Tango i Slou foks je standardizovan i adaptiran i pleše se u disciplini standardnih plesova sportskog plesa. Drugi naziv za ovaj ples je spori Fokstrot. Sam termin, tj. naziv plesa označava dugačak, vremenski produžen korak koji se zbog toga izvodi polako. Pleše se u četvoročetvrtinskom taktu, dok je tempo muzike ovog plesa 30 taktova u minuti.

Drugi po redu ples koji je nastao iz Fokstrota je Kvik step. Naziva se još i brzi Fokstrot, a karakteristično za ovaj ples je „sving” kretanje tokom uspona i spona, brzi galopi i niski poskoci i skokovi. Pleše se u četvoročetvrtinskom taktu, tempo muzike je 30 taktova u minuti. Ovo je poslednji ples koji se pleše na takmičarskom podijumu u okviru discipline standardnih plesova.

2.1.3. Terminologija

Terminologija je jezik struke. Predstavlja skup stručnih izraza - termina koji se koriste u određenoj oblasti. Pojam terminologija se koristi u nekoliko značenja. Prema nauci o poreklu reči, terminologija potiče od latinske reči „*terminus*“ što znači granice, međa, govor u bukvalnom značenju veštački govor. U ovom radu značenje pojma terminologija se ogleda kroz stručne nazive neke oblasti i njihove upotrebe; termini - reči (pojmovi) koji se koriste u nekom naučnom, tehničkom, umetničkom ili sportskom području. Sportski ples kao i dosta drugih sportskih grana sadrži mnogo anglicizama³, a ističe ga to što generalno ne postoji adekvatna srpska terminologija sportskog plesa, već se termini oslanjaju na engleski jezik odakle su i potekli.

U sportskoj terminologiji anglicizmi su u značajnoj meri podvrgnuti procesu transfonemizacije - zamene „fonoloških elemenata jezika davaoca elementima jezika primaoca, a javlja se u toku formiranja fonološkog oblika posuđenice u jeziku primaocu“ (Filipović, 1986).

---

³ Anglicizam - engleska reč koja je ušla u neki tuđ jezik i odomaćila se u njemu; izvesna osobina engleskog jezika prenesena u neki stran jezik; osobenost engleskog jezika. (<http://www.vokabular.org/?search=anglicizam&lang=sr-lat>, dostupno 24.6.2017.)

Postoji tri vida transfonemizacije: potpuna, delimična/kompromisna i slobodna. Potpuna transfonemizacija anglicizama u sportskoj terminologiji - predstavlja proces u kome dolazi do zamene fonema (kako suglasnika, tako i samoglasnika) iz jezika davaoca adekvatnim fonemama iz jezika primaoca. Primer: dropkick (*drop kick*), fitnes (*fitness*), ofsajd (*offside*) itd. Delimična/kompromisna transfonemizacija predstavlja slučajeve u kojima foneme iz jezika davaoca samo delimično odgovaraju fonemama iz jezika primaoca. Primer: aerobik (*aerobic*), fudbal (*football*), aut (*out*) itd. Slobodna transfonemizacija predstavlja proces u kome za foneme jezika davaoca ne postoje adekvatni pandani u jeziku primaoca, pa do zamene dolazi bez pravila. Primer: volej (*volley*), finale (*finals*), gol (*goal*) itd.

Kako Bugarski (1991) navodi bez anglicizama bi bilo teško zamisliti „cele oblasti modernog života“ uključujući i sport. Jedan od glavnih razloga zbog kojih postoji toliki broj anglicizama u srpskoj sportskoj terminologiji jeste taj što je velika većina sportova nastala upravo u zemljama engleskog govornog područja, Velikoj Britaniji i SAD. To su zemlje sa velikom i dugom sportskom tradicijom koja je prenela takmičarski duh na ostatak sveta i dovela do velike rasprostranjenosti sporta. Stoga nije čudno što je većina sportske terminologije preuzeta upravo iz engleskog jezika, i to ne samo u Srbiji, već širom sveta. Može se čak reći da su anglicizmi iz oblasti sporta postali internacionalizmi, čime je zapravo olakšana komunikacija i razumevanje između sportskih ljubitelja, navijača na globalnom nivou. To je svakako jedna od glavnih prednosti uvođenja anglicizama u sportsku terminologiju. Naravno da postoji veliki broj primera kako neadekvatne tako i prekomerne upotrebe anglicizama u sportu. Primećuje se sve češća prisutnost neosnovane podele na „naše“ i „strano“, pri čemu se sve što je naše posmatra kao dobro, a strano kao loše i nepoželjno (Bugarski, 2010). Ne zna se koliko je dobro tako gledati na stvari, naročito imajući u vidu sportsku terminologiju i sport kao vid održavanja prijateljskog duha, jednakosti i tolerancije među nacijama. I dok se kroz sport zaista održava izvestan vid udovoljavanja apetita za nacionalnim identitetom, upotreba engleskog jezika, odnosno anglicizama u sportu, ne predstavlja barijeru, već most koji omogućava lakše sporazumevanje čak i između osoba koje ne poseduju visoki nivo poznavanja engleskog jezika. Imajući sve ovo u vidu, možemo tvrditi da nacionalni identitet ne pati pod prilikom anglicizama, naročito u slučaju sportske terminologije, već se njime stvaraju preduslovi za dalje obogaćivanje kako jezika, tako i kulture, a samim tim i za novi povoj nacionalnog identiteta.

U koliko postoji mogućnost, svaki termin treba prevesti na jezik govornog područja, ali takođe neke termine ne treba prevoditi jer oni u svojoj sportskoj grani imaju specifičan naziv baš po čemu su poznati na globalnom nivou ili čiji naziv je nemoguće prevesti jer bi onda izgubio smisao i autentičnost. Pored navedenog treba voditi računa o poštovanju principa i metoda adaptacije strane reči, kao i poštovanju pravopisa određenog jezika. S tim u vezi, postoji nekoliko metoda pravopisne adaptacije: 1. Preuzimanje engleskih reči i izraza; 2. Prevođenje engleske reči, gde engleske reči i izrazi zadržavaju svoje značenje, ali gube pisani oblik; 3. Zamena drugom reči (Bozdjehova, 1997, prema: Petrov, 2015).

Broj termina koji se prihvata, jer u datom trenutku mora biti razumljiv, originalan i pre svega moderan, dovodi do preterivanja, tj. bespotrebne i nefunkcionalne upotrebe anglicizama u srpskom jeziku. Anglicizam ne treba da se koristi ukoliko već postoji domaća ili odomaćena reč ili izraz za dati strani sadržaj, kao i ukoliko nudi mogućnost upadljivije kraćeg i ekonomičnijeg izražavanja novog ili postojećeg sadržaja od domaće ili odomaćene reči ili izraza. Na primer *kasting* - *casting*, pored reči audicija; *bilbord* - *billboard*, pošto se dato značenje može prevesti kao reklamni pano. Prčić (2004) navodi da su anglicizmi opravdani ukoliko nude mogućnost kraćeg i ekonomičnijeg izražavanja novog ili postojećeg sadržaja od domaće ili odomaćene reči ili izraza, ukoliko uvodi novu nijansu značenja ili novo značenje u sistem jezika-primaoca i time popunjava neku leksičku i/ili pojmovnu prazninu. Na primer „*PR*”, pošto je kraće i ekonomičnije od domaćeg - služba za odnose s javnošću, osoba zadužena za odnose s javnošću.

O značaju korišćenja terminologije govori sledeće istraživanje. Katarinčić (2015) navodi kako se nedosledno koristi stručan, već usvojen termin, odnosno sintagma „*world dance*“. Naime problem tumačenja ovog termina je u tome što je značenje prepisano jednim delom iz termina „*world music*“ iz kojeg se nametnulo pitanje istorijskog i savremenog konteksta terminološke problematike etničkog u plesu.

O pitanju stručne terminologije odnosno da određeni termin treba da ima jasno, precizno pojmovno značenje u oblasti nauke kojoj pojam pripada slaže se i Gaćeša (2009). On smatra da su pojedini profesionalni termini zapostavljeni. Takođe u svom radu zaključuje da posledice nepravilnog korišćenja termina sužavaju i umanjuju stručno i šire društveno značenje samog pojma, ali i suštinsku i šire društvenu vrednost same aktivnosti. U sportskom plesu sva literatura vezana za terminologiju uglavnom je napisana na engleskom jeziku tako da se terminološki

pojmovi „oslanjaju“ na termine iz srodnih sportskih grana. U ovom radu biće terminološki opisano što više osnovnih plesnih pojmova u cilju doprinosa srpskoj terminologiji u sportskom plesu.

3. Predmet i cilj rada

Predmet rada je terminologija sportskog plesa. Cilj rada je utvrditi terminologiju osnovnih i izvedenih plesnih elemenata, kao i terminološki analizirati kretne strukture sportskog plesa na maternjem jeziku.

4. Terminološka analiza kretnih struktura u sportskom plesu

4.1. Osnovni terminološki elementi - pozicije, stavovi i pokreti u sportskom plesu

4.1.1. Držanje tela u sportskom plesu

Za kvalitetno i efikasno plesanje značajno je držanje tela koje se postiže kroz pravilno usklađivanje pozicija različitih delova tela i njihov međusobni odnos. Delovi tela koji svojom pozicijom čine pravilno plesno držanje su glava, grudni koš, karlica, noge i stopala. Oni su međusobno povezani u zamišljenu uzdužnu liniju, „složeni“ jedni na druge od stopala do glave i istegnuti do najviše tačke, odnosno u pravilan plesni položaj (Slika 3.).

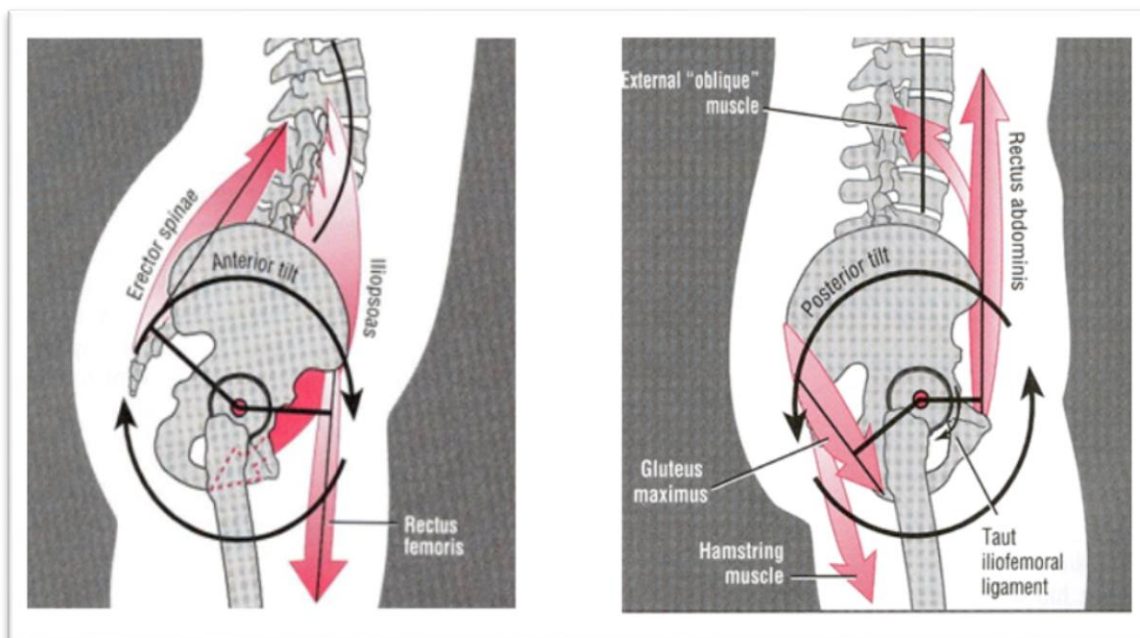
Položaj glave. Glava je u produžetku kičmenog stuba, brada je paralelna sa podlogom. Vrat se isteže naviše ne narušavajući rameni pojas koji vrši suprotan pokret - depresije, kao ni samu poziciju glave. Podizanje brade tj. savijanje i opružanje u vratnim pršljenovima narušavaju pravilnu poziciju glave.

Položaj grudnog koša. Grudni koš je najpre u poziciji koja omogućava pravilno disanje. Grudna kost se isteže naviše a rameni pojas naniže. Grudi i kukovi treba da teže održavanju vertikalne zamišljene linije. Istezanjem stomaćnih mišića „podiže“ se grudna kost, osećaj „izduživanja“ kičmenog stuba. Nikada ne treba da bude pozicioniran ispred ili iza karlice odnosno centra težišta tela.

Položaj karlice. Još jedna karakteristika u sportskom plesu jeste položaj karlice, koji nije u povećanoj inklinaciji ili reinklinaciji, već treba da stoji u neutralnom položaju, bez bočnog naginjanja napred ili nazad (anterior/posterior pelvic tilt) i omogućava pravilan položaj ostalih delova tela (Slika 4.).

Slika 3. Držanje tela – zamišljena vertikalna osa

Slika 4. Položaj karlice

Položaj nogu. Kada su noge opružene, karlica, kolena i skočni zglob treba da prate zamišljenu uspravnu liniju. Prilikom savijanja u zglobu kolena, držanje treba da ostane nepromenjeno, odnosno kukovi i stopala treba da teže ka održavanju zamišljene linije i održavanju pravilne pozicije segmenata tela. Tokom prethodnog pokreta grudni koš treba da se isteže naviše istezanjem stomačnih mišića, ne narušavajući poziciju karlice.

Pozicija stopala. Prenos težine tela preko stopala je jako bitan element za kvalitet plesača kao i izvođenje koraka u plesu. U stojećem stavu, težina tela treba da je blago prenesena napred, na gornju trećinu stopala odnosno od vrha palca do korena palca, zglob glave prve metatarzalne kosti i proksimalne falange. Tokom plesanja ova pozicija je promenljiva zavisno od koraka. Težina će se prenositi sa početka pete do vrha palca, i taj prenos težine ne treba da utiče na držanje gornjeg dela tela. U latino-američkim plesovima težina tela je blago prenesena na prednji deo stopala radi veće amplitude pokreta u zglobu kuka. Nikada ne treba narušavati držanje tela u cilju povećavanja „rada“ kukovima, već kroz pravilno držanje tela vršiti maksimalnu moguću amplitudu koju korak zahteva.

4.1.2. Stavovi i pokreti nogu

U sportskom plesu koriste se modifikovani pokreti i položaji stopala, pri čemu se kretanja ne izvode sa potpunim „otvaranjem“ u zglobu kuka. Kada su u pitanju pozicije stopala, primenjuje se pet pozicija, koje su karakteristične za nastavu baleta i kao takve nisu uvek idealne za sportski ples, ali se ipak primenjuju (Slika 5.). Navedene pozicije su:

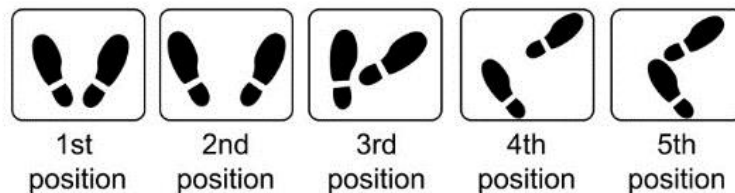
Prva pozicija – Stav spetni, stopala su u kontaktu preko peta, prsti i pete se nalaze u istoj liniji.

Druga pozicija – Stopala su razdvojena za dužinu stopala, dok se prsti i pete nalaze u istoj liniji.

Treća pozicija – Peta jednog stopala nalazi se u kontaktu s drugim stopalom u liniji njegovog svoda, odnosno srednjeg dela.

Četvrta pozicija – Iz stava spetnog korak jednom napred za širinu stopala, bez promene odnosa u poziciji stopala.

Peta pozicija – Stopala su u poziciji jedno ispred drugog, tako da peta jednog stopala dodiruje prste drugog.

Slika 5. Osnovne pozicije stopala

Za latino-američke plesove karakterističan je stav spetni, gde su pete spojene a prsti razmaknuti. Popularan naziv za ovaj stav je „pet do jedan“, po kazaljka na satu ili „otvorena“ stopala (Slika 6.). Izuzetak je ples Paso Doble koji se pleše u stavu spojenom. Za standardne plesove karakterističan je stav spojeni. Stopala su spojena i međusobno paralelna, popularan naziv za ovaj stav je „dvanaest sati“, po kazaljka na satu ili „zatvorena“ stopala (Slika 7.). Izuzetak u

standardnim plesovima je ples Tango, gde je pozicija stopala takva da se prednji deo desnog stopala od vrha palca do korena palca naslanja uz svod levog stopala.

Slika 6. „Otvorena” stopala

Slika 7. „Zatvorena” stopala

U sportskom plesu prilikom izvođenja koraka postoji specifičan rad stopala (*foot action*), koji označava koji deo stopala je u kontaktu sa podlogom pri izvođenju koraka kao i to kako se postavlja. Shodno tome, u stručnoj literaturi koja se bavi terminologijom sportskog plesa definisani su sledeći pokreti i položaji stopala:

Prednji deo stopala „jastučice“ (*Ball of foot*) – Podrazumeva deo od vrha palca do korena palca, mesto gde se zglobljava glava prve metatarzalne kosti sa proksimalnom falangom. Korak izveden u kontaktu prednjeg dela stopala sa podlogom, peta blago podignuta iznad podloge.

Prednji deo stopala-celo stopalo (*Ball flat*) – Korak započet u kontaktu sa podlogom preko prednjeg dela stopala spuštajući petu dok celo stopalo ne bude u kontaktu sa podlogom.

Celo stopalo (*Flat foot*) – Korak gde je celo stopalo donjom stranom u kontaktu sa podlogom.

Peta (*Heel*) – Korak izveden preko kontakta pete sa podlogom. Ako prilikom koraka prenesemo celu težinu tela na petu, stopalo će celom površinom brzo ostvariti kontakt sa podlogom. Ako prilikom koraka prenesemo samo deo težine tela na petu, stopalo će ostati u toj poziciji, što je specifično za određene korake u latino-američkim plesovima.

Peta-celo stopalo (*Heel flat*) – Korak započet preko kontakta pete sa podlogom prenoseći težinu tela na celo stopalo.

Peta-prsti (*Heel toe*) – Korak započet preko pete prenoseći težinu tela na prednji deo stopala, uspon.

Unutrašnja strana stopala (*Inside edge of toe*) – Korak izveden unutrašnjim delom stopala u kontaktu sa podlogom.

Spoljašnja strana stopala (*Outside edge of toe*) – Korak izveden spoljašnjom stranom stopala u kontaktu sa podlogom.

Prst (*Toe*) – Korak izveden u kontaktu palca sa podlogom, peta podignuta visoko iznad podloge.

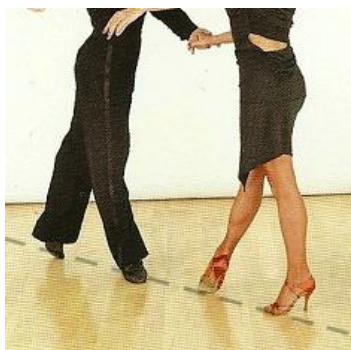
Prst-peta (*Toe heel*) – Korak započet u kontaktu palca sa podlogom prenoseći težinu tela na petu.

Vrh prsta (*Extreme Toe*) – Kontakt sa podlogom preko vrha palca, bez težine.

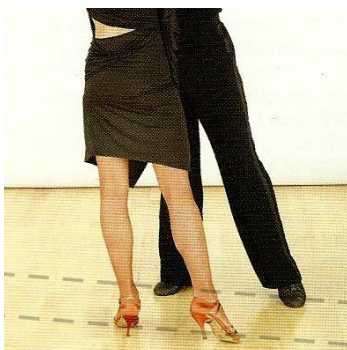
Prenos težine (*Weight*) – Korak sa prenosom težine tela.

Bez prenosa težine (*Without weight*) – Korak bez prenosa težine tela.

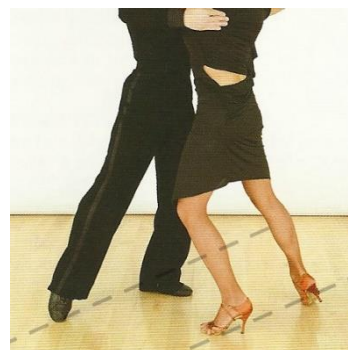
Karakteristični stavovi za sportski ples su prednožni (Slika 8.a), zanožni (Slika 8.a) i odnožni. Ovi stavovi se izvode pomeranjem aktivne noge unapred, ustranu i unazad, pri čemu se kontakt sa tlom ostvaruje vrhovima prstiju. Noga je u zglobu kuka okrenuta prema van, „otvorena“. Kod stava odnožnog peta je okrenuta prema tlu. Pokreti se izvode tako da stopalo što duže klizi po tlu i na kraju se izvrši opružanje u skočnom zglobu. Težina tela je na stajnoj nozi koja može biti opružena (Slika 8.b) ili savijena (Slika 8.c) u zglobu kolena. Ovi stavovi su često početni stavovi određenog plesa.

Slika 8.a Plesač u stavu zanožnom,
plesačica u stavu prednožnom

Slika 8.b Stav odnožni

Slika 8.c Stav odnožni

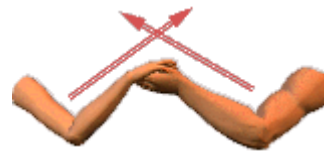
4.1.3. Držanje, osnovni položaji i pokreti ruku u sportskom plesu

Kada se kaže držanje, u plesu se podrazumeva na kontakt i ostvarivanje kontakta kroz pozicije ruku plesača i plesačice. Pre svega držanje možemo podeliti na „otvoreno“ i „zatvoreno“. „Otvoreno“ držanje, karakteristično za latino-američke plesove, podrazumeva poziciju plesača i plesačice jedno naspram drugog ostvarujući kontakt preko ruku. Držanje je predručenje zgrčeno, lakat je postavljen ispred kuka blago usmeren ka spolja, podlaktica je delimično paralelna sa podlogom. Šaka kod plesača je u spoljašnjoj rotaciji a kod plesačice u unutrašnjoj rotaciji i međusobno ostvaruju kontakt preko dlana. Kontakt šakama je u visini kuka, rame je opuštano. Držanje šaka može biti u više varijanti. Najzastupljenije jeste leva plesačeva i desna plesačicina šaka u kontaktu, zatim desna u kontaktu sa desnom ili obe ruke u kontaktu preko šaka.

Postoji više razloga zašto je držanje u plesu ovako specifično, najvažnije je da se držanje, kontakt šakama postavlja ispred centara težišta tela plesača i plesačice i predstavlja tačku maksimalne poluge, poboljšava međusobnu reakciju prilikom pokreta, vođenja. Podlaktice su usmerene jedna ka drugoj, u jednoj liniji, u nivou struka ili nešto više, tako da se vođenje plesačice prenosi pravolinijski putem podlaktica direktno kroz centar - držanje šaka, i ne odstupa pod određenim uglom (Slika 9. i 9.a).

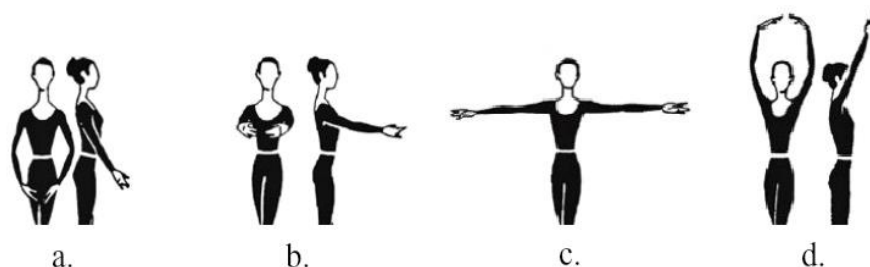
Slika 9. Pravilan hvat

Slika 9.a Nepravilan hvat

Dok jedna ruka ostvaruje kontakt sa partnerom, položaj i pokret druge „slobodne“ ruke, posebno šake, povezani su i usklađeni u kordinacionu celinu sa pokretima čitavog tela. Čine nerazdvojnu celinu sa ramenima, grudnim košem, vratom i glavom. Da li u kontaktu sa partnerom preko jedne ruke ili još više u poziciji bez ostvarivanja kontakta preko ruku, rad rukama ima naglašenu estetsku funkciju u plesu, posebno kod plesačica. Pokreti ruku ostvaruju se mišićnim kontrakcijama u zglobu ramena, a kod velikih amplituda usled ograničenja konstrukcijom zgloba

ramena, u pokretima učestvuju zglobove veze sklopa ramena sa trupom, lopatice i ključne kosti. Pokreti mogu biti odsečni, oštri sa rukama opruženim u zglobu lakta ili meki (talasasti) kružni pokreti u zglobu lakta, nagore i unazad. Nadlaktica prati pokret. Sledi kružni pokret u zglobu lakta nadole, prenosi se na podlakticu i završava pokretom šake. Kod plesačica palac se nalazi ispod kažiprsta, ne priljubljen, i ne previše istegnut, a kod plesača prsti su opruženi i spojeni, i vrši se manje pokreta u zglobu ručja od plesačica. Osnovni položaji (pozicije) ruku iz baleta su: predručenje dole ulučeno (Slika 10.a.), predručenje ulučeno (Slika 10.b.), odručenje ulučeno (Slika 10.c.) i uzručenje ulučeno (Slika 10.d.). Postoje naravno varijacije na osnovne položaje. Karakteristično za ples jeste rad ruku kao pod vodom, otežan. Kretanja rukama se izvode kroz sve osnovne pozicije ruku u svim smerovima, pravolinijski, opisivanjem lukova, krugova, osmica i slično, određene brzine usklađeno uz karakter određenog plesa i plesne muzike.

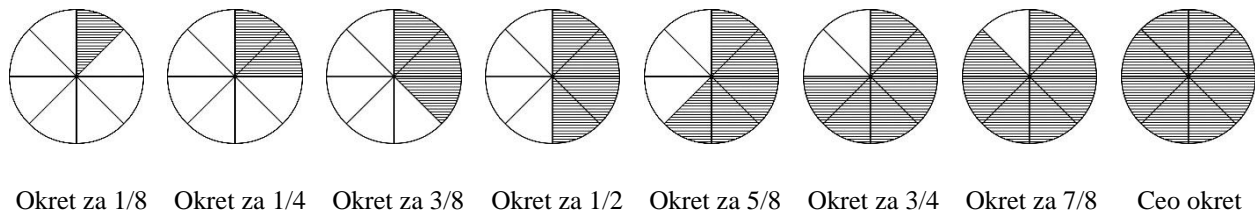

Slika 10. Osnovne pozicije ruku: a. predručenje dole ulučeno; b. predručenje ulučeno; c. odručenje ulučeno; d. uzručenje ulučeno.

U „zatvorenom“ držanju, ruke su u poziciji odručenja zgrčeno. Leva šaka plesača je u kontaktu sa desnom šakom plesačice. Šaka plesača je opružena da bi plesačicina šaka bila u produžetku podlaktice. Kontakt šakama je okvirno u visini očiju plesačice. Ugao između leve podlaktice i nadlaktice je približan 100° . Desna šaka plesača se postavlja na levu lopaticu plesačice. Nalazi se u produžetku podlaktice, ne savija se u zglobu ručja, prsti su međusobno spojeni i blago savijeni ostvarujući kontakt preko lopatice. Leva ruka plesačice se nalazi u kontaktu sa desnom rukom plesača, postavljena na donjem pripoju deltastog mišića desnog ramena plesača, ne oslanjajući se već ostvarujući kontakt preko prstiju.

4.1.4. Okreti

Sportski ples poznat je po velikom broju okreta. Izvode se kako maksimalno brzi tako i spori, kontrolisani okreti koji zahtevaju poznavanje tehnike plesa. Okretom se označava promena orijentacije u prostoru i može se izvesti oko sopstvene ili zamišljene ose, pojedinačno ili u paru, u mestu ili kroz kretanje. U sportskom plesu okreti se mere kroz osmine i čine količinu okreta (*Quantity of turn*) koju plesač ili plesačica ostvare prilikom okretanja u mestu ili između dva koraka, i meri se u odnosu na stopala (Slika 11.).

Slika 11. Količina okreta

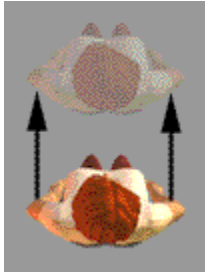
Telo je podeljeno sagitalnom ravni na dve strane, levu i desnu (Slika 12.). Svaka strana tela može izvesti jedan od sledećih pokreta:

- Kretanje unapred,
- Kretanje unazad,
- Ostati u mestu.

Na osnovu toga koja strana tela vrši koji pokret od navedenih, može se izvršiti podela na progresivno kretanje, okret ili kombinaciju oba - okret kroz kretanje. Primeri priloženi na slikama koje slede.

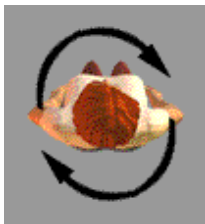
Slika 12. Telo podeljeno sagitalnom ravni na levu i desnu stranu

Slika 12.
Progresivno kretanje

Primer 1

Kada se obe strane tela kreću jednako unapred rezultat je progresivno kretanje (Slika 13.).

Slika 14. Okret u mestu

Primer 2

Kada se jedna strana tela kreće unapred a druga strana unazad, ili kada se jedna strana kreće unapred ili unazad a druga ostaje u mestu rezultat je okret (Slika 14.).

Slika 15. Okret kroz kretanje

Primer 3

Kada se obe strane tela kreću unapred, s tim što se jedna strana kreće brže, rezultat je okret kroz kretanje (Slika 15.).

Dakle okrete u sportskom plesu možemo podeliti na:

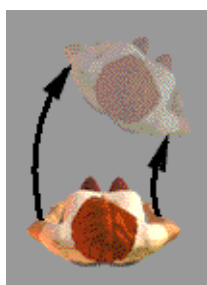
- Okret u mestu (*Spot Rotation*),
- Okret kroz kretanje (*Progressive Rotation*).

Slika 16. Spot okret

Okret u mestu (*Spot Rotation*) – Okretanje oko sopstvene ose koja prolazi vertikalno kroz težište tela (Slika 16.). To podrazumeva da težina tela ostaje na stajnoj nozi, ili kod izuzetaka na obe (Tvist okret (*Twist Turn*) - okret sa uvrtnjem u mestu sa raspoređenom težinom tela na oba stopala; Fleker (*Fleckerl*) - korak koji se izvodi u Bečkom valceru, težina tela se lagano prebacuje sa stopala na stopalo. Okret u mestu se izvodi sitnim koracima velikom

brzinom oko sopstvene ose). Okreti u mestu su karakteristični za grupu latino-američkih plesova.

Slika 17. Okret kroz kretanje

Okret kroz kretanje (*Progressive Rotation*) – Podrazumeva okretanje tela kroz kretanje iz tačke A do tačke B ili kroz niz koraka. Ovi okreti karakteristični su za obe grupe plesova (Slika 17.).

Smer okretanja možemo objasniti na više načina:

- Okret u smeru kazaljke na satu (*Clockwise turn - CW turn*) ili u suprotnom smeru od kazaljke na satu (*Counterclockwise turn - CCW turn*).
- Okret u desnu (*Right turn*) ili okret u levu (*Left turn*) stranu.
- „Desni okret” (*Natural turn*) i „Levi okret” (*Reverse turn*) – Termin „*Natural turn*“, u bukvalnom prevodu znači prirodan okret, definiše plesnu figuru „Desni okret“ (naziv koji se koristi u sportskom plesu), a predstavlja okret kroz kretanje u desnu stranu. Ovaj termin odnosi se pre svega na valcere i ostale slične plesove iz standardne grupe plesova. Poreklo termina „prirodan okret“ nastao je zbog dominantnosti desne strane, pozicije plesačice koja je malo desno u odnosu na plesača, kao i samog smera kazaljke na satu. Zbog navedenog se smatra da je „Desni okret“ mnogo prirodniji za izvođenje pa je zato dobio naziv „*Natural turn*“. Takođe okret je nazvan „prirodnim“ zbog lakšeg izvođenja okreta udesno u odnosu na plesni pravac (koji je suprotan od kazaljke na satu) i u odnosu na plesnu figuru

„Reverse turn“, tj. „Levi okret“ (naziv koji se koristi u sportskom plesu) koji predstavlja okret kroz kretanje u levu stranu. Ovo se posebno ističe u čoškovima plesnog podijuma.

- Okret ka unutra (*Inside turn*) i okret ka spolja (*Outside turns*) – Okret ka unutra predstavlja okret ispod ruke koji se započinje rukom partnera koji vodi u okret prolaskom kroz unutrašnji prostor između plesača i plesačice. Unutrašnji prostor predstavlja zamišljena linija između centara težista tela. Okret ka spolja predstavlja suprotno od prethodnog okreta.

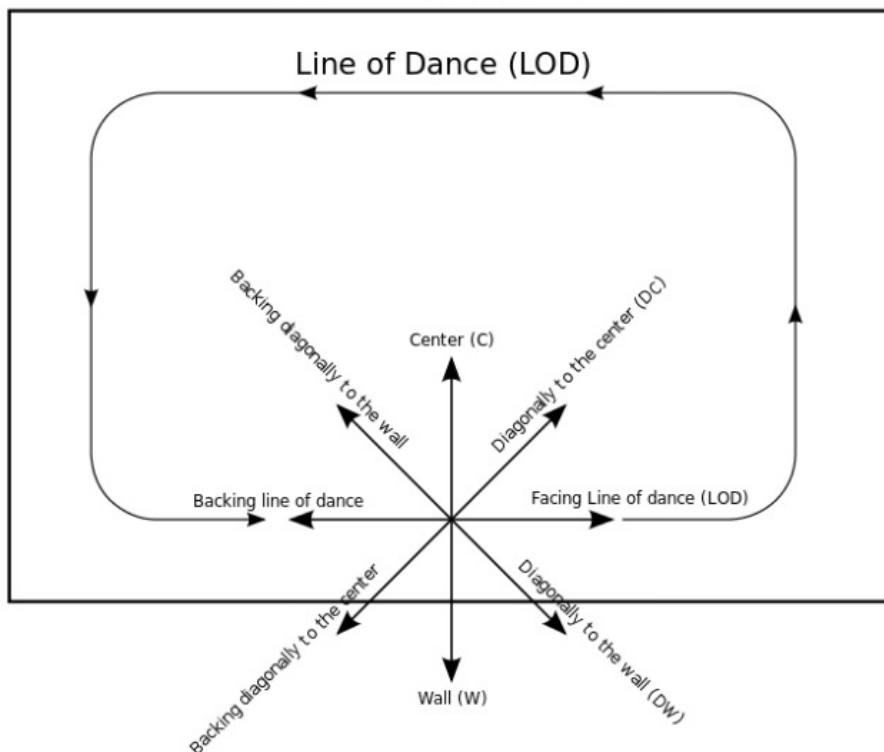
Okreti se takođe mogu podeliti na spinove (*spins*) i spirale (*spirals*). Spin predstavlja istoimeni okret, izvodi se u onu stranu s nogom kojom smo počeli kretanje. Na primer, ako se desnom nogom počne kretanje, okret se nastavlja u desnu stranu. Za raznoimeni okret je suprotno. Ako se kretanje počne levom nogom, okret se izvodi u suprotnu odnosno desnu stranu. Kada tokom raznoimenog okreta, „slobodna“ noga „prati“ okretanje u kontaktu sa podlogom preko prstiju, blago savijena u zglobu kolena, radi se o spirali.

U sportskom plesu postoji poseban vid okretanja nazvan „pivot“. On predstavlja okret koji se izvodi oko stopala koje je napravilo korak sa maksimalnom količinom okreta do polovine kruga. Kada plesač izvodi pivot, plesačica sarađuje „pivot akcijom“ koja se izvodi oko stopala koje je napravilo korak, a krajnji deo okreta se izvodi na unutrašnjoj strani stopala kako bi se održao kontinuitet narednog okreta.

4.1.5. Pravac i smer kretanja

U sportskom plesu postoji pravilo kako se izvode plesovi u odnosu na podijum. Na svakom plesnom podijumu, plesač i plesačica treba da zamisle plesnu liniju (*Line of dance*), koja čini „plesni krug“, elipsastog oblika sa plesnim pravcem suprotnim od smera kazaljke na satu što je jedna od osnovnih karakteristika ovih plesova (Slika 18.).

Dance Hall

Slika 18. Plesni krug, pravci kretanja

Ne plešu se svi plesovi po plesnom krugu. Plesovi se mogu podeliti na one koji se plešu „u mestu“ i progresivne plesove koji se plešu po plesnom krugu u plesnom pravcu. Ča-ča-ča, Rumba i Džajv su plesovi koji se plešu „u mestu“ i za njih su karakteristični koraci koji izvođenjem zauzimaju određen deo sale i uglavnom u tom delu ostaju tokom celog izvođenja. Progresivni plesovi se plešu po plesnom krugu u plesnom pravcu, i zahtevaju konstantno kretanje. To su plesovi iz latino-američke grupe plesova Samba i Paso Doble, dok od standardnih plesova svi spadaju u progresivne. Tokom progresivnih plesova svi plesni parovi kreću se u istom smeru i tako ne dolazi do međusobnih sudara.

U odnosu na salu, definisani su osnovni pravci kretanja tokom plesanja:

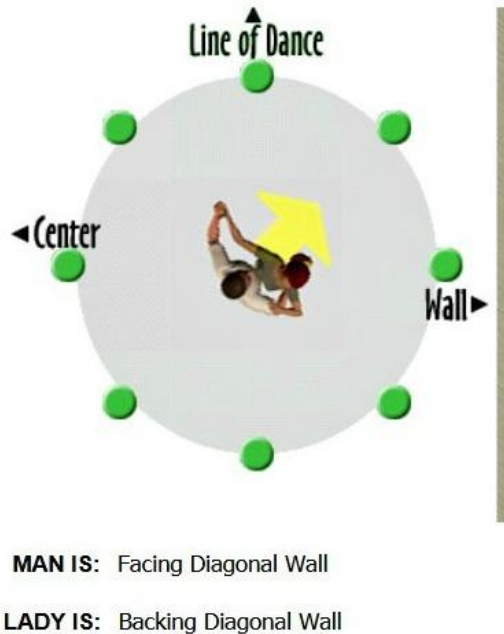
- Po plesnom krugu u plesnom pravcu (*along the LOD - line of dance*),
- Po plesnom krugu suprotno od plesnog pravca (*against the LOD*),
- Ka centru (*to the center, C*),

- Ka zidu (*to the wall, W*),
- Dijagonalno ka centru (*diagonally to the center, DC*),
- Dijagonalno ka zidu (*diagonally to the wall, DW*),
- Dijagonalno ka centru suprotno od plesnog pravca (*diagonally to the center against the LOD, DC against LOD*),
- Dijagonalno ka zidu suprotno od plesnog pravca (*diagonally to the wall against the LOD, DW against LOD*).

Howard (1976) preciznije definiše pravce i smer kretanja, u njegovom nazivu pravca kretanja obuhvaćen je i smer kretanja. Koriste se sledeći pravci i smerovi:

- Licem ka plesnom pravcu (*facing LOD*), ili leđima suprotno od plesnog pravca (*backing against LOD*),
- Licem dijagonalno ka zidu (*facing DW*), ili leđima dijagonalno ka centru suprotno od plesnog pravca (*backing DC against LOD*),
- Licem ka zidu (*facing W*), ili leđima ka centru (*backing C*),
- Licem dijagonalno ka zidu suprotno od plesnog pravca (*facing DW against LOD*), ili leđima dijagonalno ka centru u plesnom pravcu (*backing DC*),
- Leđima ka plesnom pravcu (*backing LOD*), ili licem suprotno od plesnog pravca (*facing against LOD*),
- Licem dijagonalno ka centru suprotno od plesnog pravca (*facing DC against LOD*), ili leđima dijagonalno ka zidu (*backing DW*),
- Licem ka centru (*facing C*), ili leđima ka zidu (*backing W*),
- Licem dijagonalno ka centru (*facing DC*), ili leđima dijagonalno ka zidu suprotno od plesnog pravca (*backing DW against LOD*).

Navedeni pravci se odnose na plesača. Plesačica stoji ispred njega licem okrenuta ka plesaču u suprotnim pozicijama. Primer priložen na slici (Slika 19.).

Slika 19. Pravac kretanja - Plesač: licem dijagonalno ka zidu; Plesačica: leđima dijagonalno ka zidu

Koraci u plesovima se mogu podeliti na osnovu pravca izvođenja na:

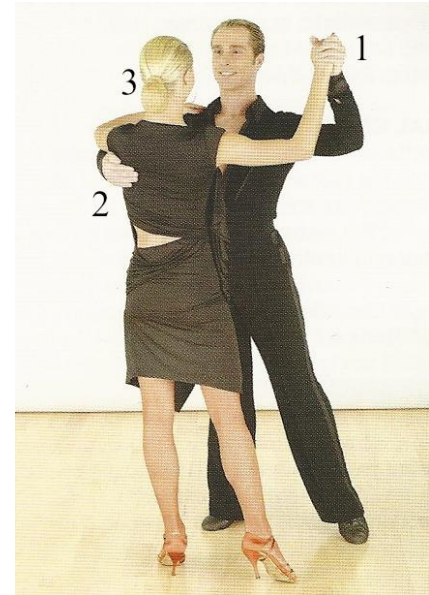
- Korak napred,
- Korak nazad,
- Korak u stranu, odnosno korak u desnu stranu ili korak u levu stranu,
- Korak polulevo napred, odnosno korak poludesno napred,
- Korak polulevo nazad, odnosno korak poludesno nazad,
- Ukršten korak napred,
- Ukršten korak nazad.

4.1.6. Pozicije partnera u sportskom plesu

U sportskom plesu postoje propisane pozicije partnera u svakoj grupi plesova, koje se možda nazivaju isto ali se svakako izvode na specifičan način shodno grupi plesova. Osnovna pozicija definiše se kao pozicija iz koje određena figura počinje i u kojoj se završava. Postoji ukupno dvadeset tri pozicije partnera u latino-američkim plesovima i devet pozicija partnera u

standardnim plesovima. U radu će biti objašnjene po tri osnovne pozicije latino-američkih i standardnih plesova. Osnovne pozicije u latino-američkim plesovima koje će biti objašnjene su: „zatvorena“ pozicija (*close hold*), „otvorena“ pozicija (*open position*) i „fen“ pozicija (*fan position*).

„Zatvorena“ pozicija (*Closed position*) u latino-američkim plesovima je jedna od osnovnih i najprimenljivijih pozicija u plesanju. Plesač i plesačica stoje jedno naspram drugog u određenom stavu, plesačica stoji suprotno u odnosu na stav plesača, 15-30 cm razdvojeni. Na primer ako je plesač u stavu odnožnom levom, plesačica će biti u stavu odnožnom desnom (Slika 20.). Kontakt se ostvaruje preko ruku koje su u specifičnom položaju, a težina tela je blago prenesena na prednji deo stopala. Glava je u produžetku kičmenog stuba, pogled usmeren ka plesaču tj. plesačici. Ova pozicija omogućava plesaču „bolje“ vođenje plesačice od „otvorene“ pozicije.

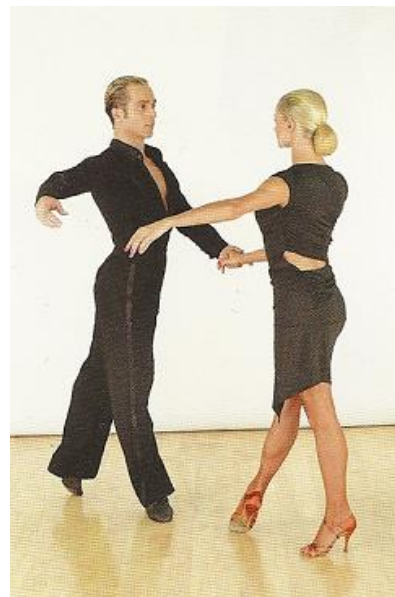

Slika 20. Zatvorena pozicija

Kontaktne tačke u držanju plesnog para:

1. Odručenje zgrčeno, laktovi su u nivou ramenog pojasa, leva šaka plesača je u kontaktu sa desnom šakom plesačice. Kontakt šaka je okvirno u visini očiju plesačice. Ugao između podlaktice i nadlaktice kod plesača i plesačice približan je 90°.
2. Odručenje zgrčeno, laktovi su u nivou ramenog pojasa, desna šaka plesača postavlja se na levu lopaticu plesačice, šaka se nalazi u produžetku podlaktice, ne savija se u zglobu ručja, prsti su međusobno spojeni i blago savijeni ostvarujući kontakt preko lopatice.
3. Odručenje zgrčeno, laktovi su u nivou ramenog pojasa, leva ruka plesačice se nalazi u kontaktu sa desnom rukom plesača, leva šaka plesačice se okvirno nalazi na donjem pripoju deltastog mišića desnog ramena plesača, ne oslanjajući se već blagim privođenjem prstiju vršiti kontakt sa plesačem (Slika 20.).

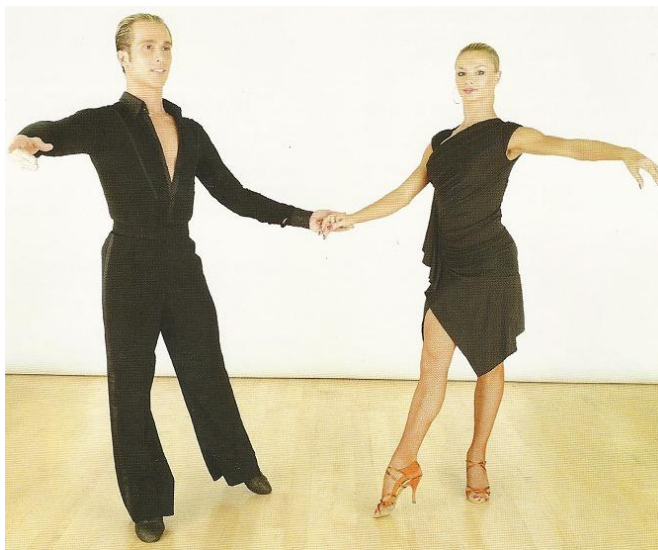
„Otvorena” pozicija (*Open Position*). Poziciju gde plesač i plesačica stoje licem jedno naspram drugog, na rastojanju dužine ruku u specifičnom držanju ili bez, nazivamo otvorenom pozicijom. Pozicija nogu može biti raznovrsna a plesačica stoji suprotno od plesača. Na primer ako je plesač u stavu zanožnom levom, plesačica je u stavu prednožnom desnom (Slika 21.). Ako je pozicija sa držanjem, ono se može ostvariti na tri načina: u kontaktu preko jedne ruke, uglavnom plesačeva leva i plesačicina desna ruka, zatim desna plesačeva ruka u kontaktu sa desnom rukom plesačice ili obe ruke u kontaktu. Kada se ostvaruje kontakt, plesačeva šaka je u spoljašnjoj rotaciji a plesačicina u unutrašnjoj rotaciji i međusobno ostvaruju kontakt preko dlana.

Slika 21. „Otvorena” pozicija

Držanje šaka je malo ispod nivoa grudne kosti. Laktovi su usmereni ka telu, ne ka spolja. Druga „slobodna“ ruka je u poziciji odručenja ulučeno.

„Fen“ pozicija (*Fan position*). Pozicija karakteristična za plesove Rumbu i Ča-ča-ča. Plesačica se nalazi bočno sa leve strane plesača udaljena za dužinu ruku pod određenim uglom u odnosu na plesača. Težina tela plesačice je na levoj nozi, a desna noga je u poziciji između stava odnožnog i prednožnog. Zamišljena linija koja bi se povukla od plesačicinog desnog stopala ka plesaču, trebalo bi da bude ispred plesača za oko 15 cm. Težina tela plesača je na desnoj nozi, leva je u stavu odnožnom.

Slika 22. „Fen” pozicija

Držanje je kao u prethodnim pozicijama, s tim što je visina kontakta šaka nešto ispod nivoa ramenog pojasa. Ruke koje ostvaruju kontakt, leva ruka plesača i desna ruka plesačice su u odručenju zgrčenom ali sa minimalnom amplitudom savijanja u zglobu lakta. Plesačeva šaka je u

spoljašnjoj rotaciji a plesačicina u unutrašnjoj rotaciji i međusobno ostvaruju kontakt preko dlana. Pozicija glave je u produžetku kičmenog stuba, pogled usmeren ispred sebe. Druga „slobodna“ ruka je u poziciji odručenja ulučeno (Slika 22.).

Držanje ruku (*Hand hold*) podrazumeva kontakt partnera koji ostvaruju preko ruku. Ti kontakti u standardnim plesovima su:

- plesačeva leva šaka hvata plesačicinu desnu šaku. One se zadrže približno u visini očiju plesačice.
- plesačeva desna šaka je smeštena na levu lopaticu plesačice. Ona je podrška plesačici i inicira kretanje napred, nazad i u stranu.
- plesačicina leva šaka je smeštena na kraj deltastog mišića plesača.

Zajedno, kontakt centrima tela i šakama čine pet tačaka kontakta između partnera neophodnih za lep izgled plesnog para, ali i za izvođenje složenih kretnih struktura Standardnih plesova. Kada su u pitanju plesovi iz standardne grupe plesova, postoji devet osnovnih pozicija partnera tokom plesanja, a u radu će biti obrađene sledeće: zatvorena pozicija (*Closed Position*), pozicija pored partnera (*Outside Partner Position*) i pozicija promenada (*Promenade Position*).

Zatvorena pozicija (*Closed Position*). Osnovna pozicija iz koje polazi svaki standardni ples jeste zatvorena pozicija (Slika 23.). U ovoj poziciji desni donji deo stomaka, desni kuk plesačice je u kontaktu sa desnim donjim delom stomaka, desnim kukom plesača. Leva ruka plesača i desna ruka plesačice su u odručenju zgrčeno. Laktovi su u nivou ramenog pojasa, leva šaka plesača u kontaktu sa desnom šakom plesačice. Šaka plesača je blago opružena da bi plesačicina šaka bila u produžetku podlaktice, držanje šaka je okvirno u visini očiju plesačice. Ugao između podlaktice i nadlaktice približan je 100° kod plesača, a kod plesačice je nešto veći jer se nalazi u specifičnoj poziciji (udesno u odnosu na plesača) koja je objašnjena na početku pasusa. Desna ruka plesača i leva ruka plesačice su u odručenju zgrčeno, laktovi su u nivou ramenog pojasa. Desna šaka plesača postavlja se na levu lopaticu plesačice, šaka se nalazi u produžetku podlaktice, ne savija se u zglobu ručja, prsti su međusobno spojeni i blago savijeni ostvarujući kontakt preko

Slika 23. Zatvorena pozicija

lopatice. Leva ruka plesačice se nalazi u kontaktu sa desnom rukom plesača preko šake plesačice koja se okvirno nalazi na donjem pripoju deltastog mišića desnog ramena plesača, ne oslanjajući se već blagim privođenjem prstiju vršiti kontakt sa plesačem. Glava plesačice nalazi se u produžetku kičmenog stuba sa pogledom malo ulevo, preko svoje podlaktice. Glava plesača je takođe u produžetku kičmenog stuba, sa pogledom malo ulevo, preko desne nadlaktice plesačice. Ovaj „hladan” odnos plesača i plesačice karakterističan je za standardne plesove.

Pozicija pored partnera (*Outside Partner Position*). Ova pozicija koristi se pri izvođenju koraka sa spoljašnje strane partnera preko linije stajnog stopala. Partneri su u kontaktu istim delom kao u zatvorenoj poziciji sa razlikom što postoji rotacija tela približno za 1/8 udesno. Držanje ruku je identično kao u prethodnoj poziciji (Slika 24.).

Slika 24. Pozicija pored partnera

Pozicija promenada (*Promenade Position*). Pozicija u kojoj je tačka kontakta desna plesačeva i leva plesačicina strana tela formirajući “V” držanje, koristi se za kretanje oba partnera napred u istom smeru. Prsti na stopalima plesača i plesačice su usmereni u pravcu kretanja. Držanje ruku je identično kao u zatvorenoj poziciji. Glava plesača i plesačice je okrenuta ka smeru kretanja (Slika 25.).

Slika 25. Pozicija promenada

4.2. Terminološki opis kretne strukture u sportskom plesu

Postoji mnogo karakterističnih kretnih struktura za svaki latino-američki i standardni ples. S obzirom da je pre analize kretne strukture bilo neohodno da se terminološki opiše svaki detalj, element u sportskom plesu, u radu će biti terminološki opisana jedna karakteristična kretna struktura određenog plesa, kao primer analize kretne strukture uz terminološki opis na maternjem jeziku. Treba naglasiti da je sva literatura u sportskom plesu uglavnom napisana na engleskom jeziku ili preuzeta iz srodnih sportskih grana. Uz pomoć prikupljene literature, prevoda, primene sopstvenog znanja i dugogodišnjeg iskustva u sportskom plesu, prikazana je terminološka analiza kretne strukture u cilju pojašnjavanja, razvijanja i usavršavanja terminologije na srpskom jeziku.

Specifične kretne strukture u latino-američkim plesovima:

Ča-ča-ča – korak sa privlačenjem i prenosom težine tela (*chasse*), korak sa ukrštanjem napred (*back lock*), korak sa ukrštanjem nazad (*forward lock*), korak sa privlačenjem i prenosom težine tela, prenos težine tela sa noge na nogu (*time step*), „otvaranje licem“ (*new york*), „otvaranje leđima“ (*hand to hand*), istoimeni okret u mestu (*spot turn*) itd.

Samba – „visk“ (*whisk*), samba „šetnja“ (*samba walks*), „bauns“ (*rhythm bounce*), „volta“ (*volta movements*), korak sa ukrštanjem nazad (*samba locks*), „bota fogo“ u kretanju (*travelling bota fogos*) itd.

Rumba – prenos težine tela sa noge na nogu (*basic movements in place*), „kukarača“ (*cucarachas*), „otvaranje licem“ (*new york*), „otvaranje leđima“ (*hand to hand*), korak sa privlačenjem i prenosom težine tela (*side step*) itd.

Paso Doble – topoti u mestu (*sur place*), korak sa privlačenjem i prenosom težine tela u desnu ili levu stranu (*chasses to right or left*), iskorak u desno sa privlačenjem slobodne noge i otklonom trupa levo (*drag*), premeštanje pozicije kroz kretanje (*deplacement*), „link“ u poziciji promenade (*promenade link*) itd.

Džajv – korak sa privlačenjem i prenosom težine tela (*basic in place*), „folovej rok“ (*fallaway rock*), „folovej trouavej“ (*fallaway throwaway*), „link“ (*link*), „zamena mesta“ (*change of places*) itd.

Specifične kretne strukture u standardnim plesovima:

Engleski valcer – „desni okret” (*natural turn*), „levi okret” (*reverse turn*), „visk” (*whisk*), korak sa privlačenjem i prenosom težine tela u usponu iz pozicije promenade (*chasse from promenade position*), korak sa ukrštanjem napred i nazad u usponu (*backward and forward lock step*) itd.

Tango – tango koračanje (*walk*), koračanje napred i u stranu na određen ritam (*progressive side step*), „link” (*progressive link*), kretanje iz pozicije promenade u zatvorenu poziciju (*closed promenade*), „rok” okret (*rock turn*) itd.

Bečki valcer – „desni okret” (*natural turn*), „levi okret” (*reverse turn*), „fleker” (*natural fleckerl*) itd.

Slou foks – trokorak sa druga dva koraka u usponu (*feather step*), trokorak (*three step*), „desni okret” (*natural turn*), „levi okret” (*reverse turn*), korak sa promenom pravca (*change of direction*), „krivudavi” korak (*natural weave*) itd.

Kvik step – korak sa ukrštanjem napred i nazad u usponu (*back lock and forward lock*), „desni okret” (*natural turn*), „pivot” okret udesno (*natural pivot turn*), spin okret udesno (*natural spin turn*) itd.

U radu je prikazana terminološka analiza kretne strukture – korak sa ukrštanjem nazad „*Forward lock*“, ples Ča-ča-ča.

Ples Ča-ča-ča spada u grupu latino-američkih plesova i predstavlja jedan od pet takmičarskih plesova. Ovaj ples spada u plesove koji se igraju u mestu u bilo kojoj poziciji u odnosu na salu, tako da početni položaj može biti proizvoljan. Uz ovaj korak nije propisana pozicija ruku, već se one slobodno kreću „oslikavajući“ ritam koraka. Korak sa ukrštanjem nazad „*forward lock*“ je dosta primenjen kako u ovom plesu tako i u ostalim plesovima grupe latino-američkih ali i standardnih plesova (izvodi se na specifičan način za svaki ples) i baš iz tog razloga je izabran za terminološku analizu. Ovaj korak po srpskoj terminologiji mogao bi se poistovetiti sa korakom sa ukrštanjem ali sa specifičnim zahtevima koji karakterišu ovaj ples. Ono što se primećuje jeste to da se u engleskoj terminologiji ova kretna struktura u bukvalnom prevodu naziva suprotno od termina na srpskom jeziku. Ča-ča-ča se pleše u dvočetvrtinskom taktu, a ritam koraka sa ukrštanjem nazad „*forward lock*“ je .

Ovu kretnu strukturu možemo podeliti na tri dela. Svaki deo čini po jedan korak koji se izvodi na određeno trajanje.

Početan položaj: plesač stoji u centru podijuma, licem dijagonalno ka zidu u plesnom pravcu. Stav zanožni desnom, „otvorena“ stopala.

Prvi korak traje ♪. Korak desnom napred kroz savijanje u zglobu kolena, stopalo je maksimalno opruženo, vrh palca u kontaktu sa podlogom. Stopalo u poziciji everzije (odvođenje i spoljašnja rotacija) prolazi pored stajne noge ostvarujući kontakt sa unutrašnjim delom pete stajne noge. U ovoj poziciji peta desnog stopala je na najvišoj tački a stopalo je maksimalno opruženo. Nastavak kretanja desne noge unapred, koleno je ispred tela zbog savijanja u zglobu. Stopalo kroz kontakt sa podlogom preko vrha palca, spušta se savijanjem u skočnom zglobu i prolazi kroz koren palca, srednji deo stopala do pete. Tokom prethodnog pokreta istovremeno se prenosi težina tela sa leve, stajne noge, na desnu, opružanjem leve u skočnom zglobu, podizanjem prvo pete, sredine stopala, korena palca i na kraju kontakt sa podlogom ostvaruje vrh palca, a težina tela je preneti na desnu nogu. Sada je desna noga stajna a leva opružena, u stavu zanožnom, stopalo je maksimalno opruženo.

Drugi korak traje ♪. Savijanjem u zglobu kolena leve noge vrši se ukršteni korak, prednji deo stopala od vrha palca do korena palca je u kontaktu sa podlogom i postavlja se iza pete stajne noge. Leva noga je blago rotirana ka spolja u zglobu kuka kako bi omogućila kontakt unutrašnjeg dela kolena leve noge i unutrašnjeg dela kolena stajne noge. Stajna noga se takođe savija ali manje, do te mere da dopusti levoj nozi da joj se približi i ostvari kontakt preko unutrašnjeg dela kolena leve noge i gornje trećine unutrašnje glave mišića gastrocnemius-a. Kontakt se ostvaruje i na unutrašnjem delu natkolenica vršenjem privođenja obe noge i ostvarivanja snažnog kontakta između nogu. Oba kolena su blago savijena, težina tela je raspoređena na oba stopala.

Treći korak traje ♪. Istovremeno: opružanje u zglobu kolena leve noge koja uslovljava savijanje u skočnom zglobu do te mere da težina tela ostaje na prednjem delu stopala i peta se ne spušta na podlogu, blagi prenos težine tela sa desnog stopala na levo stopalo (što omogućava pokret desne noge napred) i savijanje u zglobu kolena desne noge kroz opružanje stopala i prenošenje težine tela na prednji deo stopala odnosno od korena palca do vrha palca. Savijanje u zglobu kolena je takve amplitude da dozvoljava kontakt između prednjeg dela stopala i podloge. Opružanjem levog

skočnog zgloba vrši se pritisak na podlogu i prenosi se težina tela na desnu nogu, koja u istom trenutku vrši naglo opružanje u zglobu kolena i korak napred. Spušta se peta na podlogu kroz koren palca, srednji deo stopala do pete, težina tela je prenetna na desnu nogu koja postaje stajna a leva noga je u stavu zanožnom, maksimalno opružena u zglobu kolena. Kretna struktura se izvodi i u drugu stranu suprotnom nogom po istom principu.

5. Zaključak

Sportski ples je izuzetno atraktivna, međunarodno priznata i standardizovana sportska disciplina. Jedinstveni spoj sporta i umetnosti, koji se ogleda u sportskom plesu, omogućava svakom plesaču razvoj osobina ličnosti koje se smatraju indikatorima većeg stepena zrelosti i integrisanosti mladih osoba. Ovo je relativno mlada sportska disciplina koja jos uvek teži ka prezentovanju i osvajanju popularnosti, kao ostale afirmisane sportske grane, kako u svetu tako i kod nas. Kao takva susreće se sa mnogim problemima, a jedan od njih jeste stručna terminologija na maternjem jeziku. Ne postoji adekvatna srpska terminologija sportskog plesa, već se ova sportska grana uglavnom oslanja na tuđice, što je donekle u redu, a donekle ne.

Kako bi se prikazala analiza kretne strukture, ovim radom predstavljene su osnovne kretne strukture sportskog plesa koje su terminološki pojašnjene i opisane. Stručni termini kretnih struktura na engleskom jeziku, koji se koristi kao međunarodno priznat jezik u svakodnevnoj praksi i literaturi, predstavljeni su na maternjem jeziku. S obzirom da ne postoji adekvatna terminologija sportskog plesa na srpskom jeziku, uz pomoć strane stručne i već priznate maternje terminologije srodnih sportskih grana, detaljno su opisani termini kretnih struktura na srpskom jeziku, vodeći računa o zadržavanju autentičnosti postojećih termina u sportskom plesu.

U radu je prikazan terminološki opis osnovnih pozicija, stavova, pokreta i kretnih struktura, korišćenjem prevoda engleske stručne literature i primenom termina srodnih sportskih grana u cilju stvaranja srpske plesne terminologije i njenog razvoja. Nije iznenađujuće što se koriste skoro pa svi termini na engleskom jeziku u maternjoj terminologiji sportskog plesa jer je baš to zemlja odakle je i potekla ova sportska grana.

Analiza kretne strukture u sportskom plesu prikazana je kroz stručne termine, pojmove, i dugogodišnje plesno iskustvo, oblikovana i definisana na jezik govornog područja. Radom je prikazana analiza plesne strukture latino-američkog plesa Ča-ča-ča. Na ovaj način dat je primer kako se primenjuje i terminološki ispravno analizira plesna struktura na maternjem jeziku, a sve u cilju razvoja, dostupnosti i autentičnosti srpske plesne terminologije.

Tokom izrade rada, jedan od problema bilo je definisanje određenih kretnih struktura koje nisu mogle da se definišu na srpskom jeziku, ali terminološki opis te iste kretne strukture na

maternjem jeziku je apsolutno moguć. Određeni plesni termini zadržali su svoj naziv jer bi njihovim prevodom izgubili autentičnost, svestranost. Shodno tome analizom plesne terminologije uviđene su dve stvari. Anglicizmi nemaju u velikoj meri negativan uticaj ako su primenjeni u cilju očuvanja autentičnosti koraka i svestrane primene. S druge strane javlja se nepotrebna i prevelika količina tuđica u maternjem jeziku zbog neopravdanih razloga, pre svega nepoznavanja srpske terminologije i termina srodnih sportskih grana.

Kako ne postoji adekvatna literatura koja se bavi terminologijom i definisanjem plesnih struktura na srpskom jeziku, nova istraživanja na ovu temu bi mogla da se baziraju na kombinovanju stranih autentičnih termina kroz stručna terminološka opisivanja na maternjem jeziku.

6. Literatura

- Bugarski, R. (1991). *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Bugarski, R. (2010). *Jezik i identitet*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Filipović, R. (1986). *Teorija jezika u kontaktu: uvod u lingvistiku jezičkih dodira*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Filipović, R. (1990). *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo, razvoj, značenje*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Gaćeša, N. (2009). Neke dileme u upotrebi pojedinih termina i fraza u teoriji i praksi u sportu i fizičkoj kulturi. U G. Bošnjakov (ur.), *Zbornik radova sa I Međunarodnog kongresa Antropološki aspekti sporta, fizičkog vaspitanja i rekreacije* (str. 55-58). Banja Luka: Fakultet fizičkog vaspitanja i sporta.
- Howard, G. (1992). *Technique of ballroom dancing*. Brighton: International Dance Teachers Association Limited.
- Jocić, D. (1999). *Plesovi*. Beograd: SIA.
- Katarinčić, I. (2012). Paradoksi sportskog plesa. *Etnološka tribina*, 42(35), 207-224.
- Katarinčić, I. (2015). World dance: (novi) eufemizam u plesnoj terminologiji. *Studia ethnologica Croatica*, 27, 327-362.
- Koprivica, V. (2002). *Osnove sportskog treninga I deo*. Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
- Larid, W. (2003). *Technique of Latin Dancing*. Brighton: International Dance Publications.
- Magazinović, M. (1951). *Istorija igre*. Beograd: Prosveta izdavačko preduzeće Srbije.
- Miljkovac, Z. (2014). *Samba kao takmičarski ples* (Neobjavljen završni rad). Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
- Petrov, A. (2015). *Klasifikacija i formalna adaptacija anglicizama u srpskom i češkom jeziku u modnom diskursu* (Neobjavljena doktorska disertacija). Brno: Filozofski fakultet.
- Petrović, J., Buđa, P., Radojević, J., Sedić, P., Petković, D., Grbović, M. (1995). *Sportska gimnastika II deo*. Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.
- Prčić, T. (2004). *O anglicizmima iz četiri različita, ali međupovezana ugla*. Novi Sad: Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku.
- https://www.worlddancesport.org/About/Dance_Styles, dostupno 08.6.2017. godine.
- https://www.worlddancesport.org/About/Dance_Styles, dostupno 08.6.2017. godine.

http://dance.plussed.net/guides/Dance_Classification_Guide_24.pdf, dostupno 10.6.2017. godine.

https://www.worlddancesport.org/About/Dance_Styles/Latin_&_Standard, dostupno 10.6.2017. godine.

<https://velikirecnik.com/2016/11/28/terminologija/>, dostupno 10.6.2017. godine.

<http://www.dancecentral.info/ballroom/international-style/latin-technique>, dostupno 11.6.2017. godine.

<https://www.pinterest.com/deblmcgowan53/ballroom-dancecostumes/>, dostupno 15.6.2017. godine.

<http://www.ballroomguide.com/workshop/dictionary.html>, dostupno 15.6.2017. godine.

<http://www.dance-mag.com/index.php/2014/11/weltmeisterschaft-standard-simone-anette-am-ziel/>, dostupno 15.6.2017. godine.

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:LineOfDance.svg>, dostupno 15.6.2017. godine.

<https://theverticalworkshop.wordpress.com/2011/04/01/neutral-pelvis-and-neutral-spine-what-are-they-and-why-do-we-care/>, dostupno 15.6.2017. godine.

http://www.liveinternet.ru/users/diabra_dance/post211088396/, dostupno 29.06.2017. godine.